

ISTRAŽIVANJE O MEĐUNARODNOJ MOBILNOSTI UČENIKA SREDNJIH STRUKOVNIH ŠKOLA

- Izvještaj -

Margareta Gregurović

Zagreb, veljača 2015.

SADRŽAJ

1. UVOD	2
2. CILJEVI ISTRAŽIVANJA I METODOLOGIJA	5
2.1. OSNOVNI CILJ ISTRAŽIVANJA	5
2.2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	5
2.3. STRUKTURA ANKETNOG UPITNIKA	6
2.4. UZORAK	6
2.4.1. ŠKOLE	6
2.4.2. ISPITANICI	9
2.5. STATISTIČKE METODE I POSTUPCI	10
3. REZULTATI	11
3.1. UPOZNATOST I PERCEPCIJA PROGRAMA MOBILNOSTI UČENIKA	11
3.2. UKLJUČENOST U PROGRAME MOBILNOSTI UČENIKA	24
4. ZAKLJUČAK	34

1. UVOD

Posljednjih nekoliko godina pojačano je sudjelovanje srednjoškolskih ustanova u međunarodnim programima koji uključuju neke od mogućnosti mobilnosti učenika. U programe se uključuju osnovne škole, srednje škole s gimnazijskim i strukovnim programima, institucije za obrazovanje odraslih. Posebice pojačano uključivanje u programe međunarodne mobilnosti moguće je očekivati u nakon uključivanja Republike Hrvatske u Europsku uniju.

Navedeni programi u najvećem se udjelu provode preko Agencije za mobilnost i programe EU. Prvenstveno se radi se o **Programu za cjeloživotno učenje** koji se sastoji od četiri sektorska potprograma: Comenius (predškolski odgoj i školsko obrazovanje), Erasmus (visokoškolsko obrazovanje), Leonardo da Vinci (strukovno obrazovanje i osposobljavanje) i Grundtvig (obrazovanje odraslih). Iako je Program na cjeloživotno učenje završen te se novi projekti sklapaju u okviru **Erasmus+** programa i dalje se najveći dio provedenih projekata, ali i onih koji još uvijek traju upisuju pod jedan od potprograma cjeloživotnog učenja. U srednjim školama koje provode strukovno obrazovanje, a koje su predmet ovoga istraživanja projekti su najčešće provedeni kroz potprograme Comenius i Leonardo da Vinci.¹

Potprogram **Comenius** *obuhvaća predškolski odgoj, osnovno i srednje obrazovanje. Ciljevi potprograma Comenius jesu promicanje svijesti o raznolikosti europskih kultura suradnjom škola i vrtića država koje sudjeluju u Programu za cjeloživotno učenje, poticanje osobnog razvoja sudionika, razvoj i usavršavanje vještina i kompetencija te njegovanje ideje o europskom građanstvu. Sudjelovanjem u potprogramu Comenius utječe se na poboljšanje kvalitete školskog obrazovanja, ističe se njegova europska dimenzija, potiču se mobilnost i učenje jezika, kao i veća uključenost u europsko društvo* (www.mobilnost.hr). U okviru ovoga programa pruža se mogućnost sudjelovanja u europskim obrazovnim projektima te individualnoj i skupnoj mobilnosti.

Potprogram **Leonardo da Vinci** *obuhvaća strukovno obrazovanje i osposobljavanje te je osmišljen tako da svojim aktivnostima potiče razvoj znanja, vještina i kvalifikacija svih sudionika. Sudjelovanjem u nekoj od aktivnosti potprograma Leonardo da Vinci, korisnici imaju mogućnost stjecati nova životna iskustva te primjenom stečenih znanja, značajno pridonijeti radu matične ustanove, vlastitoj zapošljivosti na tržištu rada te samom gospodarstvu. Potprogram Leonardo da Vinci omogućava prijenos dobrih praksi i inovacija u gospodarstvu*

---

¹ Neka od iskustava provedbe ovih projekata u srednjim strukovnim školama mogu se vidjeti u radu Sabine Blajde „Projekti Agencije za mobilnost u srednjim strukovnim školama“ (Zbornik radova Međimurskog veleučilišta u Čakovcu, god. 5, br. 1, str. 7-13).

između država sudionica, usklađivanje obrazovnog sustava s tehnološkim napretkom i tržištem rada te osobni i profesionalni razvoj sudionika (www. mobilnost.hr).

S obzirom da su u srednjem strukovnom obrazovanju mobilnosti učenika najviše realizirane u okviru Leonardo da Vinci potprograma pri čemu učenici u novoj, najčešće međunarodnoj okolini, stječu nove vještine i znanja koja onda prenose u vlastita školska okruženja javlja se potreba za osmišljavanjem mehanizama vrednovanja stečenog znanja i vještina te njihovih prenošenja u školske sustave u okviru kojih se učenici školuju.²

Upravo s tim ciljem osmišljen je **Europski kreditni sustav u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju** (European Credit System for Vocational Education and Training – ECVET) koji predstavlja *novi europski instrument namijenjen promidžbi međusobnog povjerenja i mobilnosti u području strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. Osmislile su ga zemlje članice Europske unije u suradnji s Europskom komisijom, a Europski parlament i Vijeće Europske unije usvojili su ga 18. lipnja 2009. godine.*³ ECVET se temelji na zamislama i postupcima koji se sustavno primjenjuju radi uspostave zajedničkog i razumljivog jezika namijenjenog povećanju transparentnosti, prijenosu i priznavanju ishoda učenja (www. mobilnost.hr).

Osnovni ciljevi ECVET-a su:

- olakšati vrednovanje i priznavanje strukovnih vještina i znanja koji se stječu u različitim sustavima i različitim zemljama – tretirati ih kao stručne kvalifikacije;
- mobilnost između različitih zemalja i obrazovnih sustava učiniti atraktivnijom;
- povećati kompatibilnost različitih strukovnih obrazovnih sustava (vocational education and training systems – VET) diljem Europe i putem njih stečenih kvalifikacija;
- povećati zapošljivost polaznika VET sustava i povjerenje poslodavaca u VET kvalifikacije koje se odnose specificirane vještine i znanja.

Prema prezentaciji Radne skupine svrha je ECVET-a *omogućiti priznavanje postignuća polaznika stečenih tijekom razdoblja mobilnosti. Priznavanje razdoblja mobilnosti kao sastavnog djela polaznikova procesa obrazovanja poslodavcima olakšava razumijevanje kvalifikacija stečenih u inozemstvu bez obzira radi li se o različitim zemljama, ustanovama ili sustavima.*

---

² Od 2009. do 2012. godine oko 40 strukovnih škola sudjelovalo je u aktivnostima toga potprograma, odnosno u odobrenim projektima. Oko 17 strukovnih škola sudjelovalo je u više projekata, tj. ostvarilo je više vrsta mobilnosti ili različitih aktivnosti.

³ Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 June 2009 on the establishment of a European Credit System for Vocational Education and Training (ECVET), *Official Journal of the European Union* (2009/C 155/02).

*ECVET omogućuje integraciju razdoblja mobilnosti u redovno obrazovanje. Temelji se na **ishodima učenja** kao iskazima znanja, vještina i kompetencija koji mogu biti stečeni u različitim okruženjima učenja, **jedinicama** ishoda učenja koje se mogu ocijeniti i potvrditi, odnosno priznati, zatim **ECVET bodovima** koji se pridružuju jedinicama ishoda učenja i kvalifikacijama, **kreditu** koji se prikuplja kako bi se stekla kvalifikacija prema standardu i propisima zemalja sudionica te se također temelji na međusobnom povjerenju i partnerstvu između ustanova sudionica, što se navodi u **Memorandumu o razumijevanju i Sporazumu o učenju**. (www.mobilnost.hr).*

Istraživanje čiji se rezultati prikazuju u ovom izvještaju zamišljeno je kao pripomoć hrvatskoj Radnoj skupini stručnjaka za ECVET. Naime, u fokusu je istraživanja percepcija međunarodnih mobilnosti učenika iz perspektive nastavnika, ravnatelja i ostalih zaposlenika srednjih strukovnih škola u Hrvatskoj. Primijenjenim upitnikom nastojalo se istražiti informiranost o međunarodnim projektima mobilnosti i njihovim mogućnostima, percepciju različitih aspekata međunarodnih mobilnosti, procjenu njihovih prednosti i nedostataka uz dodatno prikupljanje i mapiranje iskustava škola koje su sudjelovale u ovakvim projektima. Analizom i interpretacijom dobivenih podataka pruža se uvid u aktualno stanje u srednjim strukovnim školama u Hrvatskoj što je moguće iskoristiti pri postavljanju temelja za kvalitetnu implementaciju ECVET sustava u hrvatski obrazovni sustav.

2. CILJEVI ISTRAŽIVANJA I METODOLOGIJA

2.1. OSNOVNI CILJ ISTRAŽIVANJA

Ovom se istraživanjem želi pridonijeti razumijevanju međunarodne mobilnosti učenika srednjih strukovnih škola. Glavni je cilj ovoga istraživanja prikupljanje kvantitativnih i kvalitativnih podataka vezanih uz percepciju međunarodne mobilnosti učenika u srednjim strukovnim školama donoseći pritom i konkretne podatke o postojećim projektima te iskustva vezana uz njih.

Specifični istraživački ciljevi:

- provjeriti koliko su nastavnici i drugi predstavnici srednjih strukovnih škola u Hrvatskoj upoznati s ECVET sustavom, te koje mu prednosti i nedostatke pripisuju;
- stvoriti podlogu za sustavno praćenje međunarodnih mobilnosti učenika srednjih strukovnih škola putem kreiranja baze podataka koja bi se nadograđivala.

2.2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Istraživanje percepcije međunarodne mobilnosti učenika srednjih strukovnih škola osmišljeno je kao primijenjeno istraživanje namijenjeno Radnoj skupini stručnjaka za ECVET u svrhu boljeg razumijevanja moguće reakcije i prihvaćenosti samog programa u srednjim strukovnim školama. Na ovaj je način moguće formirati temelje mehanizama implementacije programa u srednje strukovne škole uz mogućnost poboljšanja postojećih mehanizama s obzirom na percepciju programa i dosadašnja iskustava mobilnosti učenika u srednjim strukovnim školama.

U istraživanju je korištena metoda anketnog upitnika. Zbog vremenskih ograničenja i efikasnosti u prikupljanju podataka primijenjena je *online* anketa koja se služila s *Lime Survey tool* u slobodnom pristupu. Popratno se uz *online* anketu od ispitanika tražilo da popune *excel* tablicu koja je uključivala pitanja o konkretnim projektima mobilnosti učenika provedenim u školama u razdoblju od školske godine 2009./2010. do 2013./2014.

2.3. STRUKTURA ANKETNOG UPITNIKA

Anketni upitnik sastoji se od nekoliko skupina indikatora koji se odnose na različite dimenzije percepcije međunarodne mobilnosti učenika. Pitanja su se odnosila na informiranost o takvim projektima i programima, uključenost u projekte, procjenu prednosti i otežavajućih faktora, stavove o ishodima učenja, informiranost o ECVET sustavu te njegove prednosti i nedostaci.

Korištena pitanja bila su otvorenog i zatvorenog tipa pri čemu se kroz otvorena pitanja prvenstveno željelo dobiti što detaljniji uvid u procjenu prednosti i nedostataka programa mobilnosti i ECVET sustava te u otežavajuće faktore koji bi mogli usporiti implementaciju ovakvih programa u srednje strukovne škole.

2.4. UZORAK

Okvir za izbor ispitanika predstavljao je popis srednjih strukovnih škola u Republici Hrvatskoj prema podacima Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta. Poziv za popunjavanje *online* upitnika uputio se u elektroničkom obliku na *e-mail* adrese škola. Uz poziv je poslana i ranije spomenuta *excel* tablica za koju je dana uputa da se po ispunjavanju vrati također *e-mailom*.

Prikupljanje podataka trajalo je nešto više od mjesec dana (od 17. studenog do 30. prosinca 2014.) pri čemu je u razdoblju prikupljanja podataka poslan podsjetnik za popunjavanje upitnika.

Popunjavanju upitnika pristupilo je **85** ispitanika. Nakon inicijalne provjere ispunjenosti upitnika iz analiza su isključeni oni u kojima je $\frac{3}{4}$ ili više ostalo prazno. Finalni uzorak okuplja **40** upitnika iz **36** srednjih škola na kojima su primijenjeni daljnji statistički postupci.

2.4.1. ŠKOLE

Ispitanici dolaze iz **36** srednjih škola u kojima se izvode strukovni programi. Uključene škole predstavljaju udio od 12,6% ukupnog broja srednjih strukovnih škola. Prostorna rasprostranjenost škola uključenih u uzorak analizirana je prema županiji u kojoj se škola nalazi. Usporedbom distribucije prema županijama koje uključuju sve škole u Hrvatskoj i županijske distribucije škola u uzorku dobiva se da raspon odstupanja udjela uzorka srednjih škola sa strukovnim programom po županijama varira od -7% do 19%, a ukupan broj uključenih škola predstavlja reprezentativan uzorak uz pogrešku procjene od +/-15,3% pri razini pouzdanosti od 95% (Tablica 2.1.). Dobivena pogreška procjene uzorka pokazuje da će vrijednost dobivena rezultata na uzorku biti u rasponu od +/-15,3% vrijednosti rezultata ukupne populacije u 95% slučajeva.

Tablica 2.1. Raspodjela srednjih strukovnih škola prema županijama

Županija	RH		Uzorak OŠ		Razlika %
	N	%	N	%	
Grad Zagreb	40	14,0	4	11,1	-2,9
Zagrebačka	11	3,9	5	13,9	10,0
Krapinsko-zagorska	8	2,8	0	0,0	-2,8
Sisačko-moslavačka	12	4,2	1	2,8	-1,4
Karlovačka	12	4,2	2	5,6	1,3
Varaždinska	9	3,2	3	8,3	5,2
Koprivničko-križevačka	5	1,8	0	0,0	-1,8
Bjelovarsko-bilogorska	11	3,9	1	2,8	-1,1
Primorsko-goranska	26	9,1	3	8,3	-0,8
Ličko-senjska	4	1,4	0	0,0	-1,4
Virovitičko-podravska	6	2,1	2	5,6	3,5
Požeško-slavonska	6	2,1	2	5,6	3,5
Brodsko-posavska	8	2,8	2	5,6	2,7
Zadarska	15	5,3	0	0,0	-5,3
Osječko-baranjska	22	7,7	3	8,3	0,6
Šibensko-kninska	10	3,5	1	2,8	-0,7
Vukovarsko-srijemska	12	4,2	0	0,0	-4,2
Splitsko-dalmatinska	32	11,2	3	8,3	-2,9
Istarska	20	7,0	0	0,0	-7,0
Dubrovačko-neretvanska	11	3,9	1	2,8	-1,1
Međimurska	5	1,8	3	8,3	6,6
UKUPNO	285	100,0	36	100,0	-

U nastavku se prikazuju još neki indikatori koji opisuju škole čiji su predstavnici sudjelovali u popunjavanju upitnika. Iako su inicijalno kontaktirane škole koje provode strukovne programe, neke od njih provode dodatno i druge srednjoškolske programe, poput gimnazijskog. Tablica 2.2. prikazuje koji se programi izvode u uzorkovanim školama. Vidljivo je da gotovo sve škole provode četverogodišnje, a 80% škola provodi i trogodišnje strukovne programe. U gotovo 30%

škola izvode se i gimnazijski programi, dok jedna škola ističe da izvodi isključivo umjetničke programe.

Tablica 2.2. Srednjoškolski programi koji se izvode u školama

Školski program	Škole		Prosječan broj učenika
	N	%	
Trogodišnji strukovni programi	29	80,5	210
Četverogodišnji strukovni programi	34	94,4	365
Gimnazijski programi	10	27,8	125
Umjetnički programi	1	0,1	750

Strukovni programi razvrstavaju se po sektorima. Iz Tablice 2.3. vidljivo je da najveći udio uzorkovanih škola izvodi stručne programe u sektorima Strojarsstvo, brodogradnja i metalurgija (39%) i Ekonomija, trgovina i poslovna administracija (36%). Zastupljeniji su i sektori Poljoprivreda, prehrana i veterina, Graditeljstvo i geodezija te Turizam i ugostiteljstvo koje izvodi oko četvrtine škola koje su sudjelovale u istraživanju. Najmanje zastupljeni sektori koje izvodi po jedna škola su Geologija, rudarstvo, nafta i kemijska tehnologija i Zdravstvo i socijalna skrb.

Tablica 2.3. Sektori strukovnih programa

Sektori	Škole		Prosječan broj učenika
	N	%	
Sektor 1: Poljoprivreda, prehrana i veterina	10	27,8	130
Sektor 2: Šumarstvo, prerada i obrada drva	3	8,3	71
Sektor 3: Geologija, rudarstvo, nafta i kemijska tehnologija	1	0,1	88
Sektor 4: Tekstil i koža	6	16,7	59
Sektor 5: Grafička tehnologija i audio-vizualna tehnologija	4	11,1	99
Sektor 6: Strojarsstvo, brodogradnja i metalurgija	14	38,9	186
Sektor 7: Elektrotehnika i računarstvo	11	30,6	336
Sektor 8: Graditeljstvo i geodezija	10	27,8	159
Sektor 9: Ekonomija, trgovina i poslovna administracija	13	36,1	397
Sektor 10: Turizam i ugostiteljstvo	9	25,0	231
Sektor 11: Promet i logistika	6	16,7	199
Sektor 12: Zdravstvo i socijalna skrb	1	0,1	137
Sektor 13: Osobne, usluge zaštite i druge usluge	6	16,7	102

Posljednji indikator pomoću kojeg se opisuju škole je broj učenika preko kojeg se posredno može procijeniti veličina škole. Najveći udio uključenih škola (gotovo polovica) ima između 101 i 500 učenika (Tablica 2.4.) Raspon broja učenika proteže se od 80 do 1230 učenika pri čemu je ukupno prosječan broj 532 učenika.

Tablica 2.4. Broj učenika u školi

Broj učenika		
	N	%
Do 100 učenika	2	5,5
101 – 500 učenika	18	44,4
501 – 1000 učenika	9	25,0
1001 ili više učenika	4	11,1

2.4.2. ISPITANICI

Iako je gledajući po školama u popunjavanju upitnika sudjelovalo 36 škola, u završnoj bazi podataka uključeno je 40 ispitanika. Naime, iz dvije škole upitnik su popunile dvije osobe, a iz jedne škole tri. Odlučeno je da se svi ispitanici ostave u bazi s obzirom da je primarna svrha ovoga istraživanja prikupiti iskustva svog nastavnog i školskog osoblja potencijalno uključenog u ovakve projekte pa je zapravo svaki odgovor dragocjen.

Specifični demografski podaci o ispitanicima nisu prikupljeni ovom anketom iz razloga što ih se ne smatra obveznima u pružanju informacija o provođenju projekata međunarodne mobilnosti učenika srednjih strukovnih škola. Jedini podatak koji je zatražen je njihovo radno mjesto (Tablica 2.5.).

Tablica 2.5. Radno mjesto ispitanika

Radno mjesto ispitanika		
	N	%
Nastavnik	9	22,5
Stručna služba	10	25,0
Ravnatelj	14	35,0
Tajnik	2	5,0
Projektni koordinator	2	5,0

Ispunjavanju upitnika najviše se odazvalo ravnatelja škola (35%). Podjednako su se uključili nastavnici i djelatnici stručne službe. Važno je istaknuti da su među nastavnicima četiri nastavnika stranog jezika, dok su među djelatnicima stručne službe četiri knjižničara popunila upitnik.

2.5. STATISTIČKE METODE I POSTUPCI

S obzirom na to da su u upitniku kombinirane dvije vrste pitanja (otvorenog i zatvorenog tipa) – dobiveni su podaci analizirani odgovarajućim programskim alatima i statističkim analizama sukladnim kvalitativnom, odnosno kvantitativnom pristupu. Pitanja zatvorenog tipa podvrgnuta su daljnjoj statističkoj obradi, a odgovori na pitanja otvorenog tipa, čija je svrha produblјivanje podataka prikupljenih s pomoću zatvorenih pitanja, obrađeni su pomoću kvalitativne metode (kodiranje i kategorizacija odgovora).

U obradama kvantitativnih podataka u programskom paketu SPSS⁴ koristile su se univarijatne (deskripcije indikatora upotreblјavanih u upitniku) i bivarijatne analize⁵ kojima se ispituju odnosi i veze između indikatora, na temelju kojih se bolje vidi trenutačna percepcija međunarodnih mobilnosti učenika u srednjim strukovnim školama.

Analiza podataka uključuje i analizu odgovora na otvorena pitanja koja su kodirana metodom otvorenog kodiranja u programu Atlas.ti i nakon čega su razvijene deskriptivne kategorije. Služeći se pristupom izgradnje kategorija od početka, cilj je mapirati potencijalne prednosti i ograničenja za kvalitetnu implementaciju ECVET sustava u srednje strukovne škole.

---

⁴ *Statistical Package for the Social Sciences* (analitički softver kompanije IBM SPSS).

⁵ Važno je napomenuti da je uzorak ispitanika premali da bi se radile usporedbe prema indikatorima koji imaju kategorije s manje od 10 ispitanika.

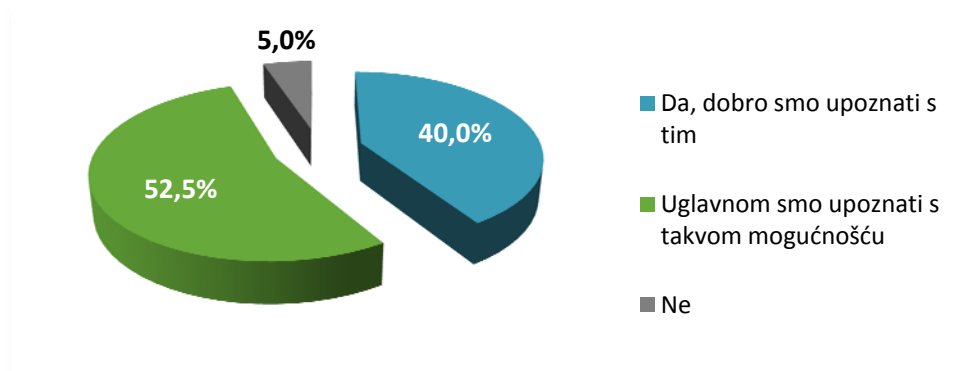
3. REZULTATI

Rezultati istraživanja odvojeni su u dvije osnovne cjeline. U prvoj se prikazuju rezultati koji se odnose na stavove, percepcije i općenito mišljenja o programima međunarodnih mobilnosti učenika, dok se u drugoj donose konkretni podaci o provedenim projektima u kojima su međunarodne mobilnosti učenika srednjih strukovnih škola realizirane. U drugoj se cjelini kombiniraju podaci prikupljeni *online* upitnikom i popratnom *excel* bazom.

3.1. UPOZNATOST I PERCEPCIJA PROGRAMA MOBILNOSTI UČENIKA

Velika većina ispitanika upoznata je s mogućnostima programa mobilnosti učenika u svrhu pohađanja nastave ili stručne prakse u drugoj zemlji. Prikaz 3.1. pokazuje da je 40% ispitanika dobro upoznato s tim mogućnostima dok ih je nešto više od 50% uglavnom upoznato s navedenim mogućnostima. Udio od 5% ni na koji način nije upoznat s mogućnostima programa mobilnosti učenika.

Prikaz 3.1. Upoznatost mogućnostima programâ mobilnosti učenika u svrhu pohađanja nastave ili stručne prakse u drugoj zemlji

Najveći udio ispitanika (preko 80%) upoznat je s programom Leonardo da Vinci – strukovno obrazovanje i osposobljavanje što je i očekivano s obzirom da se radi mahom o srednjim školama s programima srednjeg strukovnog obrazovanja. Više od polovice ispitanika ističe upoznatost s Comenius programima dok po šest ispitanika (15%) navodi da su upoznati s programima obrazovanja odraslih (Gruntvig) i Erasmus+ (Tablica 3.1.).

Tablica 3.1. Programi mobilnosti s kojima su ispitanici upoznati

Programi	N	%
Leonardo da Vinci – strukovno obrazovanje i osposobljavanje	33	82,5
Comenius – opće obrazovanje (predškolsko, osnovnoškolsko i srednjoškolsko)	21	52,5
Grundtvig – obrazovanje odraslih	6	15,0
Neki drugi program – Erasmus+	6	15,0

O prednostima projekata međunarodne mobilnosti ispitanici su odgovarali u otvorenom obliku posebno navodeći prednosti za školu koja šalje učenike, za školu koja prima učenike, za samo učenike i nastavnike koji sudjeluju u mobilnosti. Odgovori ispitanika su kodirani, te su kodovi potom formirani u kategorije u određivanju prednosti za škole pošiljatelje i škole koje primaju učenike, s obzirom da se radi o institucionalnoj perspektivi. Prednosti za učenike i nastavnike prezentiraju se samo na razini osnovnih kodova. Važno je napomenuti da su ispitanici navodili po više prednosti u svojim odgovorima i svaka od njih je kodirana.

Prema kodiranim odgovorima ispitanika (Tablica 3.2.) najučestalija prednost programa mobilnosti odnosi se na poboljšanje ugleda škole i njene materijalne situacije. Dvadeset ispitanika kao prednost za školu ističe stjecanje novih znanja i preuzimanje dobrih međunarodnih praksi dok ih 15 ističe važnost stjecanja novih iskustava te njihovu razmjenu. Također, relativno učestalo kao prednost navodi se poboljšanje kvalitete nastave te stvaranje međunarodnog položaja škole i njeno umrežavanje s drugim institucijama. Po nekoliko ispitanika također ističe prednosti u kvalifikaciji i edukaciji nastavnog osoblja te u stjecanju novih znanja o drugim kulturama uz osvještavanje kulturnih različitosti.

Prednosti koje se navode za školu koja prima učenike (Tablica 3.3.) nešto su manjeg obima nego prednosti za školu koja šalje učenike. Najviše se navode prednosti u okviru kategorije poboljšanja kvalitete i organizacije škole te novih iskustava (po 17 ispitanika). Prva kategorija ukazuje na organizacijske prednosti koje škola može implementirati u svrhu poboljšanja prenošenja znanja i vještina te općenito poboljšanja kvalitete i pružanja usluga i znanja. Nova iskustva također se ističu kao prednost, a poglavito razmjena iskustava sa srodnim institucijama iz inozemstva. Vrlo se slično mogu interpretirati i prednosti upoznavanja drugih obrazovnih sustava i ljudi uključenih u njih u svrhu poboljšanja vlastite kvalitete. Kao i kod prednosti škola koje šalju učenike, škole koje primaju učenike postižu u svojoj nacionalnoj i na međunarodnoj okolini bolji status i atraktivnije su učenicima. Naposljetku, i u ovom se slučaju kao prednost navodi upoznavanje novih kultura i uz to razvoj tolerancije i senzibilnosti prema različitostima.

Tablica 3.2. Prednosti programa mobilnosti za školu koja šalje učenika

Prednosti za školu koja šalje učenika	
	N
UGLED I FINACIJSKA DOBIT	21
bolji status škole /atraktivnost (u Hrvatskoj i inozemstvu)	17
upisivanje boljih učenika	2
materijalne i financijske prednosti	2
NOVA ISKUSTVA	15
međunarodno iskustvo	5
razmjena iskustava	10
NOVA ZNANJA	20
preuzimanje dobre prakse (iz Hrvatske i inozemstva)	4
stjecanje novih znanja	16
EDUKACIJA NASTAVNOG OSOBLJA	5
bolja motivacija zaposlenika	1
praćenje novih tehnologija	1
profesionalizacija odnosa unutar kolektiva	2
razvoj kompetencija nastavnika (strukovnih i jezičnih)	1
POBOLJŠANJE KVALITETE NASTAVE	14
određivanje pravila / benchmarking	1
poboljšanje kvalitete nastave i postojećih kurikuluma	13
UMREŽAVANJE I INTERNACIONALIZACIJA	12
internacionalizacija ustanove	5
iskustvo i poboljšanje u pisanju projekata	2
umrežavanje s drugim školama u EU	4
uvođenje mobilnosti u školu	1
UPOZNAVANJE NOVIH KULTURA	3
upoznavanje novih kultura	2
senzibilizacija učenika na različitosti	1

Tablica 3.3. Prednosti programa mobilnosti za školu koja prima učenika

Prednosti za školu koja prima inozemne učenike	
	N
POBOLJŠANJE KVALITETE I ORGANIZACIJE	17
 dodatni trud i poboljšanje kvalitete	13
 jačanje vlastitih organizacijskih aspekata	1
 prilagodbe u realizaciji nastavne prakse	1
 pružanje usluge i znanja	2
NOVA ISKUSTVA	17
 razmjena iskustava	11
 novo iskustvo	6
UPOZNAVANJE NOVIH SUSTAVA / LJUDI	16
 upoznavanje drugih obrazovnih sustava	7
 upoznavanje drugih ljudi / kolega	9
BOLJI POLOŽAJ ŠKOLE	13
 veći ugled / bolji status	6
 internacionalizacija / proširenje suradnje	7
UPOZNAVANJE NOVIH KULTURA	10
 upoznavanje drugih kultura / razvijanje tolerancije	10

Najveće prednosti za učenike u programima mobilnosti prikazane u Tablici 3.4. očekivano se definiraju kroz stjecanje novih znanja i vještina koje ističe najveći broj ispitanika (27). Razvoj i upotreba stranog jezika posebice u strukovnom okruženju sljedeća je prednost koju ističe 23 ispitanika. Upoznavanje drugih kultura, obrazovnih sustava uz stjecanje novih poznanstava i prijateljstava grupira se na sredini rang ljestvice prednosti za učenike. Uz to se dodatno navodi i jačanje samopouzdanja i samostalnosti učenika te sposobnost snalaženja u novim okolinama što utječe na njegov osobni razvoj. Nešto rjeđe, ističu se prednosti vezane uz kasnije radno okruženje, mogućnosti zaposlenja i stjecanje radnog iskustva. Na kraju, izdvojena su mišljenja da je jedna od prednosti povećanje motivacije učenika za sudjelovanjem u međunarodnim mobilnostima (moguće i kao mehanizam nagrađivanja) te poboljšanje kontakta s vlastitim nastavnicima.

Posljednji niz prednosti odnosi se na nastavnike koji sudjeluju u mobilnosti (Tablica 3.5.). Ispitanici u najvećoj mjeri izdvajaju razmjenu iskustava uz upoznavanje kolega iz drugih zemalja. Sljedeći niz prednosti na neki se način odnosi na osobno i stručno usavršavanje nastavnika u jeziku, stjecanju novih znanja i vještina te u poboljšanju kvalitete vlastitog rada. U

nešto manjem obimu ispitanici (njih sedmero) kao prednost ističu iskustvo i usporedbu drugih obrazovnih sustava i praksi dok ih petero naglašava ulogu projekata mobilnosti u vlastitom pozicioniranju te pozicioniranju škole u međunarodnom i domaćem okruženju. Upoznavanje drugih kultura, povećanje motivacije i rad s nadarenim učenicima prednosti su koje se nalaze na začelju rang ljestvice za nastavnike koji sudjeluju u projektima mobilnosti.

Tablica 3.4. Prednosti programa mobilnosti za učenika u programu mobilnosti

Prednosti za učenika koji sudjeluje u mobilnosti	
	N
nova znanja i vještine / tehnologije	27
jezik	23
upoznavanje drugih kultura	16
upoznavanje drugih sustava obrazovanja i prakse	15
jačanje samopouzdanja / samostalnost / tolerancija - osobni razvoj	15
stjecanje kontakata / prijateljstva	13
motivacija za međunarodno obrazovanje /zaposlenje, mogućnosti zaposlenja	6
stjecanje radnog iskustva	5
međunarodno iskustvo	4
kao nagrada za motiviranje učenike / poticanje motivacije	2
poboljšanje kontakta s vlastitim nastavnicima	1

Tablica 3.5. Prednosti programa mobilnosti za nastavnika u programu mobilnosti

Prednosti za nastavnika koji sudjeluje u mobilnosti	
	N
razmjena iskustava / upoznavanje kolega iz drugih zemalja	24
nova znanja i vještine	18
jezik	15
poboljšanje kvalitete vlastitog rada /stručno usavršavanje	15
iskustvo	9
usporedba drugih obrazovnih sustava i praksi	7
pozicioniranje sebe i škole u međunarodnom (i domaćem) okruženju	5
upoznavanje drugih kultura	4
povećanje motivacije	3
rad s nadarenim učenicima	1

Iako se navode mnoge prednosti programa mobilnosti učenika, ispitanici su ipak svjesni ograničenja njihove implementacije. Tablica 3.6. prikazuje koji su to otežavajući faktori za provođenje međunarodnih mobilnosti učenika kojima se pridaje najviše važnosti.

Najvećim otežavajućim faktorom smatraju se nedovoljna znanja za pripremu projektne dokumentacije (ističe četvrtina ispitanika). Više od polovice ispitanika smatra da nepoznavanje stranih jezika učenika i nastavnika uglavnom ili u potpunosti otežava provedbu projekata. S druge strane, otežano ocjenjivanje učenika za ono što je stekao u mobilnosti predstavlja prema ispitanicima manji problem. Najmanje otežavajući faktor u provedbi programa mobilnosti prema ispitanicima odnosi se na teškoće nadoknade nastave nakon povratka s mobilnosti (preko 80% to uopće ili uglavnom ne doživljava otežavajućim faktorom). Kao dodatni faktori u otvorenom su obliku dodani još nedovoljno poznavanje inozemnih sustava obrazovanja, neprilagođenost hrvatskih financijskih propisa europskim financijskim preporukama i smjernicama te nerazumijevanje resornog ministarstva za potrebu vrednovanja rada projektnih koordinatora.

Tablica 3.6. Otežavajući faktori u provedbi projekata međunarodne mobilnosti

	U potpunosti otežava		Uglavnom otežava		Uglavnom ne otežava		Nimalo ne otežava	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Nepoznavanje stranih jezika nastavnika.	3	7,7	19	48,7	14	35,9	3	7,7
Nepoznavanje stranih jezika učenika.	5	12,8	16	41,0	17	43,6	1	2,6
Nedovoljna znanja za pripremu projektne dokumentacije.	10	25,6	16	41,0	8	20,5	5	12,8
Otežano ocjenjivanje učenika za ono što je stekao u mobilnosti.	2	5,7	11	31,4	16	45,7	6	17,1
Teškoće nadoknade nastave nakon što se učenici vrate s mobilnosti.	2	5,1	4	10,3	26	66,7	7	17,9
Pronalaženje odgovarajućeg partnera u inozemstvu.	2	5,1	18	46,2	15	38,5	4	10,3
Nešto drugo	1	16,7	1	16,7	2	33,3	2	33,3

Nadalje, od ispitanika je u upitniku zatraženo da izraze svoj stupanj slaganja s tvrdnjama i stavovima koji se tiču programa međunarodne mobilnosti učenika (Tablica 3.7.). Ispitanici se u najvećem udjelu slažu da škole imaju dugoročne koristi od slanja učenika u programe mobilnosti (gotovo svi ispitanici – 95%). Također se u visokom udjelu od gotovo 70% slažu da je učenicima je korisnija stručna praksa kod poslodavca u inozemstvu nego pohađanje nastave u inozemstvu. Iako se izrazito visok udio ispitanika (82%) slaže da slanje učenika u programe

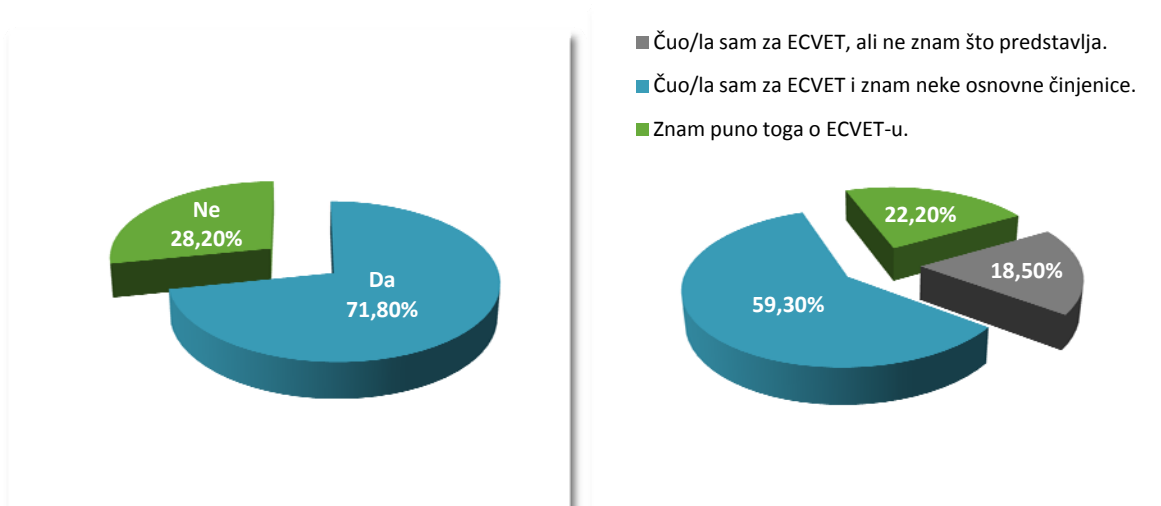
mobiliteti od škole zahtijeva jako puno angažmana, većinom se ne slažu da je školi vrlo komplicirano organizirati slanje učenika dok traje nastava u Hrvatskoj (45%), zbog poteškoća oko nadoknade gradiva (55%), ili zbog prihvaćanja metoda vrednovanja i ocjenjivanja učenika u inozemstvu (64%) te prevođenja vrednovanja i ocjena u nacionalni sustav (46%). Također visok udio od 63% ispitanika ne slaže se da je nemoguće ocijeniti učenika iz predmeta koje propušta za vrijeme mobilnosti bez nadoknade nastave. Podjednako slaganje i neslaganje zabilježeno je jedino u pogledu dostupnosti školama različitih izvora financiranja programa mobilnosti. Kao nešto drugo ispitanici su naveli probleme oko troškova same provedbe mobilnosti kao otežavajuće okolnosti.

Tablica 3.7. Stavovi o međunarodnoj mobilnosti

	Uopće se ne slažem		Ne slažem se		Niti se slažem, niti ne slažem		Slažem se		U potpunosti se slažem	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Učenicima je korisnija stručna praksa kod poslodavca u inozemstvu nego pohađanje nastave u inozemstvu.	1	2,7	2	5,4	9	24,3	22	59,5	3	8,1
Školi je vrlo komplicirano organizirati slanje učenika dok traje nastava u Hrvatskoj.	5	12,8	13	33,3	15	38,5	5	12,8	1	2,6
Školi je vrlo komplicirano organizirati slanje učenika zbog poteškoća oko nadoknade gradiva.	6	15,8	15	39,5	13	34,2	3	7,9	1	2,6
Školi je teško prihvatiti metode vrednovanja i ocjenjivanja učenika u inozemstvu.	4	10,3	21	53,8	8	20,5	4	10,3	2	5,1
Školi je teško prevesti vrednovanje i ocjene učenika iz inozemstva u nacionalni sustav ocjenjivanja.	2	5,4	15	40,5	13	35,1	4	10,8	3	8,1
Ako je učenik u programu mobilnosti za trajanja nastave u Hrvatskoj, nemoguće ga je ocijeniti iz predmeta koje propušta bez nadoknade nastave.	5	13,2	19	50,0	8	21,1	5	13,2	1	2,6
Slanje učenika u programe mobilnosti od škole zahtijeva jako puno angažmana.	0	0,0	2	5,1	5	12,8	19	48,7	13	33,3
Škole imaju dobru potporu institucija u Hrvatskoj kada je u pitanju mobilnost učenika.	2	5,1	5	12,8	21	53,8	7	17,9	4	10,3
Škole imaju dugoročne koristi od slanja učenika u programe mobilnosti.	0	0,0	0	0,0	2	5,6	19	52,8	15	41,7
Školama su dostupni različiti izvori financiranja programa mobilnosti.	4	11,1	10	27,8	9	25,0	9	25,0	4	11,1
Nešto drugo (a)	0	0,0	1	16,7	1	16,7	0	0,0	4	66,7
Nešto drugo (b)	1	25,0	1	25,0	0	0,0	1	25,0	1	25,0

Niz pitanja u upitniku odnosi se na informiranost o ECVET-u te na procjenu prednosti i nedostataka programa. Ukupno 72% svih ispitanika koji su pristupili ispunjavanju upitnika čulo je za Europski kreditni sustav u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju – ECVET (Prikaz 3.2.). Od 27 ispitanika koji su odgovorili na pitanje koliko su upoznati s ECVET-om većina (60%) je upoznata s nekim osnovnim činjenicama. Udio od 18,5% ispitanika iako su čuli, ne znaju što ECVET predstavlja, dok nešto veći udio od 22% ističe da znaju puno toga o ECVET-u.

Prikaz 3.2. Upoznatost i informiranost o ECVET-u

Nakon pitanja o općoj informiranosti u ECVET sustavu ispitanici su u preambuli sljedećeg pitanja vidjeli kratak opis ECVET-a odnosno *Europskog kreditnog sustava u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju kao tehničkog okvira prijenosa, priznavanja i prikupljanja ishoda učenja pojedinaca s ciljem postizanja kvalifikacije. Svrha mu je unaprijediti mogućnosti priznavanja ishoda učenja stečenih u inozemstvu, u različitim obrazovnim ustanovama ili tvrtkama ili u različitim situacijama, odnosno omogućiti da se ishodi učenja stečeni u inozemstvu integriraju u postupak stjecanja kvalifikacije bez dodatnog opterećivanja učenika nadoknadama ili ponovnim vrednovanjem stečenih ishoda.*

O prednostima i manama ECVET-a ispitanici su odgovarali u otvorenom obliku, a odgovori su kodirani i prikazani u tablicama 3.8. i 3.9. Kao najveće prednosti ECVET-a ističu se povećanje učestalosti međunarodne mobilnosti i njene atraktivnosti, stjecanje znanja učenicima te olakšanje usvajanja i nadoknade gradiva učenicima u mobilnosti. Nadalje, u odgovorima se ukazuje na lakše vrednovanje vještina stečenih u inozemstvu te jednostavnije priznavanje kvalifikacija u zemljama Europske unije. Nešto se rjeđe ističu prednosti poput lakše (međunarodne) zapošljivosti i transparentnosti cijelog procesa stjecanja kvalifikacija. Lakša prolaznost obrazovnim sustavom prednost je za učenike u programu koju ističe dvoje

ispitanika, ujednačenost strukovnih kvalifikacija u EU od važnosti na nacionalnoj razini (2), dok dvoje ispitanika također vidi mogućnosti popravljavanja financijske situacije škole.

Tablica 3.8. Prednosti ECVET-a

Prednosti	N
povećanje međunarodnih mobilnosti i njihove atraktivnosti	7
omogućavanje stjecanja znanja učenicima	7
olakšanje učenicima da ne moraju nadoknađivati propušteno gradivo / izbjegavanje multipliciranja učenja istih gradiva	7
lakše vrednovanje stečenih vještina u inozemstvu	6
priznavanje kvalifikacija unutar EU	6
međunarodna mogućnost zapošljavanja / lakše zapošljavanje	4
transparentnost stečenih vještina	4
omogućavanje lakše prolaznosti iz jedne razine školovanja u drugu	2
ujednačenosti strukovnih kvalifikacija u EU	2
financijske mogućnosti za škole	2
povećanje kvalitete samokvalifikacije	1

Kao što se može vidjeti, većina prednosti ECVET-a odnosi se na učenike koji sudjeluju u programima međunarodnih mobilnosti (sedam kategorija od jedanaest). Preostale kategorije većinom se odnose na općenite prednosti programa na nacionalnoj razini.

Iz Tablice 3.9. vidljivo je da ispitanici ističu vrlo malo nedostataka ECVET sustava. Pet ispitanika odgovorilo je da ne vide nedostatke dok ih je četvero izjavilo da ne znaju odgovoriti na pitanje. Najveći broj (i dalje izrazito mali) od pet ispitanika kao nedostatak ECVET-a navodi neusklađenost programa i kurikuluma. Nadalje, četvero ispitanika naglašavaju netransparentnost i neobjektivnost u provođenju programa, dok ih troje ističe neprilagođenost hrvatskog sustava ECVET-u. Po dvoje ispitanika navode probleme bodovanja stečenih znanja i usklađenosti ishoda učenja.

Tablica 3.9. Nedostaci ECVET-a

Nedostaci	
	N
neusklađenost programa i kurikuluma	5
netransparentnost /neobjektivnost	4
neprilagođenost hrvatskog sustava ECVET-u	3
problem bodovanja stečenih znanja	2
problem usklađenosti ishoda učenja u inozemstvu i u školi	2
odlučnost škole	1
potrebna podrška vanjskih institucija	1
odljev najkvalitetnijih učenika u inozemstvo nakon školovanja	1
prijenos ocjena	1
udio prolaznosti	1
otpor nastavnika	1
nadoknađivanje gradiva	1

U pogledu implementacije programa međunarodnih mobilnosti u škole ispitanike se upitalo smatraju li mogućim s partnerskom školom u inozemstvu unaprijed dogovoriti ishode učenja, način provjere i ocjenjivanja te njihovo automatsko prevođenje u hrvatski sustav ocjena i automatsko priznavanje. Od 38 ispitanika koji su odgovorili na ovo pitanje 87% smatra ih to mogućim. Oni koji ne smatraju ovakvu implementaciju mogućom kao razloge u otvorenom obliku navode: 1) otpor hrvatskih nastavnika zbog nezadovoljstva plaćom koja se stalno smanjuje, 2) nadoknadu gradiva, 3) nedovoljnu pomoć školama u stvaranju kontakata te dogovaranju/programiranju provjera i ishoda, 4) jezičnu usuglašenost te provjeru i ocjenjivanje ishoda i 5) upitni standard prijenosa ocjena iz jednog sustava u drugi.

Mišljenje ispitanika o institucijama čiju potporu bi škola trebala imati kako bi se ostvarila suradnja s inozemnim institucijama, odnosno kako bi se omogućilo dogovaranje ishoda sa školom u inozemstvu, način provjere i ocjenjivanja te njihovo automatsko prevođenje u hrvatski sustav ocjena i automatsko priznavanje prikupljeno je u otvorenom obliku i prikazano u Tablici 3.10. Važno je napomenuti da su ispitanici navodili po više institucija od kojih je svaka kodirana. Najveći udjeli ispitanika smatraju da bi škole trebale imati podršku Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (55%) i Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta (52,5%). Agencija za odgoj i obrazovanje spominje se u 37,5% slučajeva, a Agencija za mobilnosti i programe EU kod 17,5% ispitanika. Kao ostali očekivani pružatelji potpore u

provođenju programa mobilnosti navode se županija, zakonodavstvo, iskusni provoditelji programa mobilnosti, druge škole te lokalna zajednica.

Tablica 3.10. Institucije čija se podrška očekuje u provođenju programa mobilnosti

Očekivani pružatelji potpore	
	N
Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih	22
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta	21
Agencija za odgoj i obrazovanje	15
Agencija za mobilnost i programe EU	7
županija	3
iskusni provoditelji međunarodnih mobilnosti	1
precizna legislativa	1
Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije	1
druge škole	1
lokalna zajednica	1

S druge strane, kao pretpostavke koje je potrebno zadovoljiti kako bi implementacija programa bila što uspješnija, odnosno da bi se razdoblje mobilnosti automatski integriralo u učenikov put stjecanja kvalifikacije, a da učeniku period mobilnosti ne bi bio dodatno opterećenje ispitanici su također definirali u otvorenom obliku. Tablica 3.11. prikazuje kodove dobivene iz njihovih odgovora. Najviše ispitanika (njih 12) istaknulo je potrebu za predefiniranjem programa mobilnosti preko čega bi se unaprijed dogovorili očekivani ishodi, ocjene i termini. Približavanje hrvatskih standarda znanja međunarodnima te usklađivanje i promjena kurikulumu uvjet je kojega ističe sedmero ispitanika. Zakonsko uređenje istaknulo je šestero ispitanika. Po troje ispitanika ističe važnost postojanja interesa škole za provođenje mobilnosti te pripremu učenika, moguće pomoću *e-learninga*. Preostali uvjeti navode se jedanput ili dvaput a odnose se primjerice na samostalnost škole u određivanju perioda stručne prakse, želje učenika, poznavanja jezika, dobre prakse prenošenja i priznavanja znanja i kvalifikacija, suradnju škole s agencijama te edukaciju nastavnika.

Tablica 3.11. Uvjeti uspješne integracije programa

Uvjeti	
	N
predefinirati programe (ishode, ocjene i termine)	12
približavanje međunarodnim standardima znanja / promjena kurikuluma	7
zakonsko uređenje	6
interes škole za provođenje mobilnosti	3
priprema učenika / e-learning	3
samostalnost škole u određivanju perioda stručne prakse	2
želja učenika / kvaliteta učenika	2
jezik	2
organizirana nastava za vrijeme prakse	2
dobra praksa prenošenja znanja	1
priznavanje stručne prakse i nastave u inozemstvu	1
jednostavna dokumentacija	1
jača suradnja škola i agencija	1
educiranje djelatnika	1

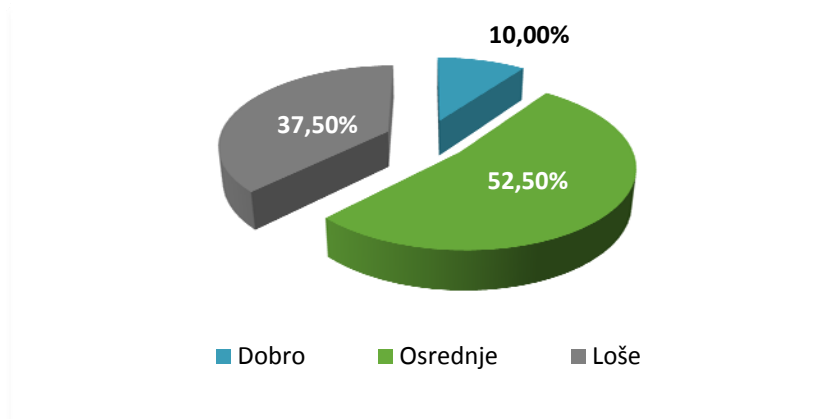
Dodatni aspekt provođenja mobilnosti jest period njihove realizacije. Iz Tablice 3.12. vidljivo je da su škole u većoj mjeri zainteresirane slati učenike u inozemstvo na stjecanje propisanih ishoda učenika za vrijeme trajanja nastave (79%), nego slati učenike u inozemstvo na obavljanje stručne prakse tijekom praznika (68,4). Troje ispitanika smatra da je njihova škola jako nezainteresirana slati učenike na praksu tijekom praznika, dok dvoje ispitanika ističe da je njihova škola jako nezainteresirana slati učenike na stjecanje propisanih ishoda učenja u inozemstvo za trajanja nastave.

Tablica 3.12. Interes škole vezan uz provođenje mobilnosti učenika u odabranim terminima

	Jako nezainteresirani		Uglavnom nezainteresirani		Niti zainteresirani, niti nezainteresirani		Uglavnom zainteresirani		Jako zainteresirani	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Koliko je Vaša škola zainteresirana slati svoje učenike u inozemstvo na obavljanje stručne prakse tijekom praznika?	3	7,9	4	10,5	5	13,2	15	39,5	11	28,9
Koliko je Vaša škola zainteresirana slati svoje učenike u inozemstvo na stjecanje propisanih ishoda učenja za trajanja nastave u Hrvatskoj?	2	5,3	3	7,9	3	7,9	18	47,4	12	31,6

Poznavanje inozemnih sustava za stjecanje strukovnih kvalifikacija u vlastitoj školi najveći udio ispitanika smatra osrednjim (52,5%). Iz prikaza 3.3. također je vidljivo da 10% ispitanika, odnosno njih četvero smatra poznavanje inozemnih sustava dobrim dok ga 37,5% smatra lošim.

Prikaz 3.3. Poznavanje inozemnih sustava za stjecanje strukovnih kvalifikacija u školi (N=40)

Poznavanje koncepta ishoda učenja poznato je većini ispitanika (Tablica 3.13.). Samo jedan ispitanik nije se susreo s ishodima učenika. Njih 12,5% ima tek osnovnu predodžbu o njima, dok ih 35% ima iskustvo pisanja. Najveći udio od 45% ima iskustvo podučavanja i ocjenjivanja u skladu s ishodima učenja.

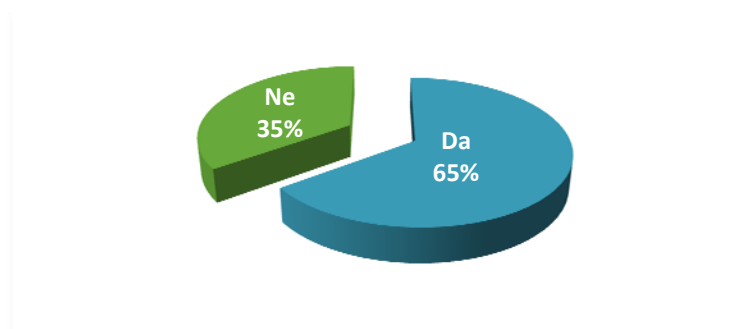
Tablica 3.13. Poznavanje ishoda učenja

	N	%
Nisam se susreo/la s ishodima učenja.	1	2,5
Imam neku osnovnu predodžbu o tome što su ishodi učenja.	5	12,5
Imam iskustvo pisanja ishoda učenja.	14	35,0
Imam iskustvo podučavanja i ocjenjivanja u skladu s ishodima učenja.	18	45,0

Većina ispitanika također je jako zainteresirana naučiti više o ishodima učenja, mobilnosti učenika i o priznavanju znanja i vještina stečenih za vrijeme mobilnosti. Tablica 3.14. pokazuje da tek dvoje ispitanika ne iskazuje nikakav interes za ništa od navedenog. Ispitanici u najvećem udjelu (gotovo 70%) jako zainteresirani naučiti više o mobilnosti učenika i priznavanju njihovih stečenih znanja. Nešto manji udio (57,9%) jako je zainteresiran naučiti više o ishodima učenja. Jedan je ispitanik indiferentan.

Prikaz 3.4. Sudjelovanje škole u projektima mobilnosti

Tablica 3.16. pokazuje da većina ispitanika navodi da su se u projekte uključili sami dok četvero ispitanika navodi da je u njihovoj školi korištena posrednička institucija. Podatak da je šest škola koristilo i jedno i drugo ukazuje na činjenicu da je u tim školama provedeno više projekata mobilnosti učenika

Tablica 3.16. Model uključenja u projekte mobilnosti

Modeli		
	N	%
Sami	15	37,5
Uz posredničku instituciju	4	10,0
I jedno i drugo	6	15,0

Od škola koje do sad nisu bile uključene u projekte mobilnosti deset ih navodi da se nisu niti pokušali prijaviti, dok ih 4 navodi da njihove prijave nisu prošle (Tablica 3.17.). Planovi o budućim prijavama prikazuju se u Tablici 3.18. iz koje je vidljivo da devet škola to ima u planu ali tek pokušavaju naći odgovarajući način. Jedna škola ima sve preduvjete za prijavu i jedna ima napisan projekt ali nema inozemne partnere. Dvije škole uopće nemaju u planu prijaviti se za sudjelovanje u ovakvom tipu projekata.

Tablica 3.17. Prijava za sudjelovanje u projektima mobilnosti učenika (škole koje dosad nisu provodile projekte mobilnosti učenika)

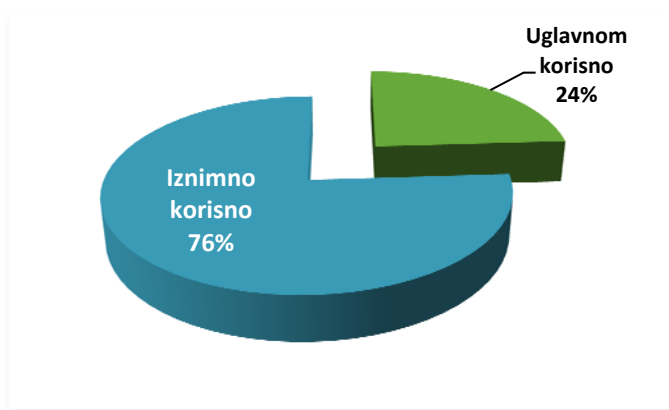
Projektne prijave		
	N	%
Da, ali nisu prošli	4	10,0
Ne	10	25,0

Tablica 3.18. Planovi za prijavu projekata mobilnosti (škole koje dosad nisu provodile projekte mobilnosti učenika)

Budući planovi		
	N	%
Da, imamo napisan projekt, ali nemamo inozemne partnere	1	2,5
Da, imamo napisan projekt i inozemne partnere	1	2,5
Da, ali tek trebamo pronaći odgovarajući način	9	22,5
Ne	2	5,0

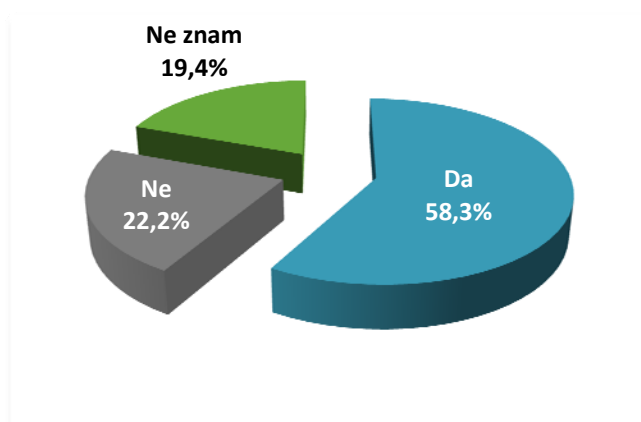
Dvoje ispitanika koji su označili da se ne namjeravaju prijaviti za takve projekte kao razloge ističu nedostatak financijskih sredstava, nedovoljno informacija i/ili znanja za pripremu projektne dokumentacije i pronalaženje partnera te nedostatak nastavnog osoblja koje može pratiti učenike na ovakvim programima .

Od 25 ispitanika koji su ocijenili ukupno iskustvo mobilnosti učenika u kojemu je njihova škola sudjelovala 76% je to iskustvo ocijenilo iznimno korisnim dok ga je ostatak ispitanika ocijenio uglavnom korisnim (Prikaz 3.5.).

Prikaz 3.5. Ocjena iskustva mobilnosti učenika u školi

U pogledu vremenskog razdoblja koje učenik provodi u mobilnosti u inozemstvu gotovo 60% od 36 ispitanika smatra da je potrebno omogućiti da mobilnost traje dulje od 2 tjedna (Prikaz 3.6.). Osam ispitanika ne smatra potrebnim uvesti mobilnosti koje traju dulje od dva tjedna dok ih sedam ne može procijeniti.

Prikaz 3.6. Potreba za omogućavanjem razdoblja mobilnosti učenika u inozemstvu dulja od dva tjedna

Na otvoreno pitanje u kojem se procjenjuje optimalno trajanje međunarodne mobilnosti ispitanici su u najvećem broju odgovarali – 4 tjedna. Tablica 3.19. prikazuje i značajan udio ispitanika koji procjenjuju da mobilnost treba trajati i duže od 4 tjedna. Neki odgovori sugeriraju trajanje od čak jednog semestra do godine dana. No ipak u ovoj „najdužoj“ kategoriji najčešće se navodi 1-2 ili 1-3 mjeseca. Osmero od devet ispitanika i dalje je konzistentno u svojim odgovorima na prethodno pitanje da je 14 dana dovoljno dug period za mobilnost učenika.

Tablica 3.19. Procjena optimalnog trajanja mobilnosti

Optimalno trajanje mobilnosti	
	N
manje od 2 tjedna	3
2 tjedna	9
3 tjedna	2
4 tjedna	10
više od 4 tjedna	9

Iskustvo suradnje s inozemnim ustanovama u području srednjeg strukovnog obrazovanja navodi 18 ispitanika. Detalji suradnje, odnosno vrsta suradnje opisana je u pitanju otvorenog tipa prikazanom u Tablici 3.20.

Tablica 3.20. Vrsta suradnje s inozemnim ustanovama

Vrsta suradnje	N
Leonardo da Vinci program	4
Comenius multilateralno partnerstvo	2
IVT	3
VETPRO	1
partnerstva	5
PLM	2
IPA	3
Erasmus i Erasmus+	1
Nedefinirano	6

Podaci pokazuju da se najviše odgovora ne može povezati s već postojećim programima. Ovi ispitanici unose vrlo općenite odgovore poput: suradnja vezana za mobilnost učenika, mobilnost učenika, edukacije. Među ostalim odgovorima najviše su zastupljena partnerstva za koja ispitanici navode da su sklopljena izravno s inozemnim institucijama ili poduzećima. Četiri ispitanika navode suradnju u okviru Leonardo da Vinci programa, dok neki posebno specificiraju IVT, PLM i VETPRO potprograme što u konačnici pripisuje programu Leonardo da Vinci ukupno deset suradnji.

Gotovo svi ispitanici (39 od 40) ističu da su zainteresirani za suradnju s inozemnim školama i tvrtkama.

Kao što je već navedeno, deset škola popunilo je popratnu excel tablicu. Ukupno je zabilježeno 49 zasebnih mobilnosti. U nastavku se daje pregled mobilnosti uz navođenje njihovih općih indikatora.

Najveći udio mobilnosti (nešto manje od polovice) ostvaren je u okviru programa Leonardo da Vinci – strukovno obrazovanje i osposobljavanje dok je također značajan udio ostvaren kroz Comenius projekte (Tablica 3.20.). Bez programa provedeno je pet mobilnosti pri čemu je za jednu navedeno da se radi o samoinicijativnoj suradnji s poduzećima iz inozemstva.

Tablica 3.20. Program u okviru kojeg se izvodila mobilnost

Program	N
Leonardo da Vinci program – strukovno obrazovanje i osposobljavanje	24
Comenius – opće obrazovanje (predškolsko, osnovnoškolsko i srednjoškolsko)	19
Studijski posjet	1
bez programa	5

Tablica 3.21. donosi sumativne podatke o ukupnom i prosječnom broju učenika i nastavnika po mobilnosti po školi. U svim prikazanim mobilnostima sudjelovalo je ukupno 393 učenika i 102 nastavnika u pratnji. Kao što se može vidjeti, najveći broj učenika u mobilnosti u školi iznosi 137 učenika pri čemu ista škola ima i najveći prosječni broj učenika u mobilnosti. Najveći broj nastavnika u mobilnosti iznosi 22, no kada se ta vrijednost stavi u odnos ukupnim brojem mobilnosti u istoj školi dobiva se prosječni rezultat od 2,2 nastavnika po mobilnosti. Najmanji prosječni broj učenika po mobilnosti iznosi 3,2. Prema ukupnom prosječnom broju na jednog nastavnika u pratnji dolazi gotovo četiri učenika po mobilnosti.

Tablica 3.21. Sumativni podaci škola o provedenim mobilnostima

Škola	Broj mobilnosti		Ukupni broj učenika u mobilnosti		Ukupni broj nastavnika u pratnji		Prosječni broj učenika po mobilnosti		Prosječni broj nastavnika po mobilnosti	
	N	%*	N	%*	N	%*	N	N	N	
1	4	8,2	25	6,4	12	11,8	6,3	3	2,3	
2	4	8,2	137	34,9	12	11,8	34,3	3	8,1	
3	6	12,2	19	4,8	13	12,7	3,2	2,2	1,5	
4	7	14,3	37	9,4	17	16,7	5,3	2,4	2,0	
5	1	2,0	17	4,3	2	2,0	17	2	8,5	
6	13	26,5	54	13,7	22	21,6	6,8	2,2	1,8	
7	4	8,2	33	8,4	6	5,9	8,3	1,5	5,8	
8	4	8,2	15	3,8	11	10,8	3,8	2,8	1,4	
9	4	8,2	39	9,9	4	3,9	13	1,3	7,7	
10	2	4,1	17	4,3	3	2,9	8,5	1,5	5,5	
UKUPNO	49	100	393	100	102	100	8,0	2,1	3,8	

*Udio u ukupnom broju mobilnosti

Analiza zemalja (Tablica 3.22.) u koje su putovali učenici u okviru mobilnosti odnose se na zemlje Europe (EU). Najviše mobilnosti organizirano je u Njemačkoj. Susjedne Slovenija i Italija bilježe šest odnosno pet mobilnosti dok su preostale zemlje zastupljene s tri ili manje mobilnosti. Najrjeđe su mobilnosti organizirane u Grčkoj i Rumunjskoj (po jedna).

Tablica 3.22. Države odredišta mobilnosti

Država	N
Njemačka	10
Slovenija	6
Italija	5
Poljska	4
Finska	3
Francuska	3
Litva	3
UK	3
Austrija	2
Bugarska	2
Lihtenštajn	2
Mađarska	2
Švedska	2
Turska	2
Grčka	1
Rumunjska	1

Što se tiče detalja vezanih uz stručnu praksu, škole koje su ispunjavale bazu upisale su vremenski period u kojem je realizirana mobilnost, broj dana provedenih na stručnoj praksi i na nastavi, institucije na kojima se odvijala stručna praksa i nastava, privredni sektor/obrazovni program te načini ocjenjivanja te dogovaranja i priznavanja vrednovanja učenika u mobilnosti. U nastavku se donose najrelevantniji podaci kako bi se stekao općeniti uvid u organizaciju međunarodnih mobilnosti (Tablica 3.22.).

Kao što se može vidjeti više mobilnosti učenika odnosilo se na pohađanje stručne prakse u usporedbi s pohađanjem nastave. Važno je napomenuti da gotovo sve mobilnosti u okviru kojih su učenici pohađali nastavu također su pohađali i stručnu praksu, dok ne vrijedi obratno. Drugim riječima učenici su pohađali ili isključivo stručnu praksu ili stručnu praksu u kombinaciji s nastavom. Samo u jednoj školi organizirane su dvije mobilnosti samo zbog pohađanja nastave (gimnazijski program) koje su općenito trajale mnogo duže od ostalih (50 i 78 dana). Prosječni

broj dana u kojima se odvijala praksa nešto je manji od prosječnog perioda trajanja sudjelovanja u nastavi, no valja imati u vidu da je broj mobilnosti zbog stručne prakse gotovo duplo veći što je utjecalo i na povećanje raspona vremenskog trajanja stručne prakse (2-15 dana). S druge strane, istaknute dvije mobilnosti uvelike su pridonijele povećanju prosječnog broja dana provedenog u nastavi.⁶ Najveći broj mobilnosti u svrhu pohađanja stručne prakse realiziran je u suradnji s inozemnim poduzećima ili socijalnim partnerima (13), a nešto manje s institucijama koje pružaju srednje strukovno obrazovanje koje su najčešće u pružanju nastave učenicima u mobilnosti. Najmanje mobilnosti organizirano je u suradnji s ostalim obrazovnim institucijama i organizacijama koje pružaju mogućnosti stjecanja znanja i vještina u okviru Programa za cjeloživotno učenje.

Tablica 3.22. Karakteristike vezane uz stručnu praksu i nastavu

	Praksa	Nastava
Broj mobilnosti	35	13
Prosječni broj dana	8-9	15
Institucije - Institucije koje pružaju srednje strukovno obrazovanje	8	6
Institucije - Ostale obrazovne institucije i organizacije koje pružaju mogućnost stjecanja znanja i vještina u okviru Programa za cjeloživotno učenje	6	4
Institucije - Poduzeće ili socijalni partner (uključujući i trgovinske organizacije, gospodarske komore i industriju)	13	4
Institucije - Institucije koje se bave savjetovanjem	1	-

Nadalje, podaci u Tablici 3.23. pokazuju da je najviše je stručnih praksi izvedeno u sektoru Graditeljstvo i geodezija (10), pet ih je izvedeno u sektoru Ekonomija, trgovina i poslovna administracija te po četiri u sektorima Strojstvo, brodogradnja i metalurgija i Elektrotehnika i računarstvo. Po jedan do dva puta stručna je praksa organizirana još u okviru pet privrednih sektora dok u preostalim sektorima 2, 3, 4 i 10 nije organizirana niti jedna stručna praksa.⁷

⁶ Bez dvije duže mobilnosti zbog pohađanja nastave prosječni broj dana provedenih u nastavi je 4 dana.

⁷ Šumarstvo, prerada i obrada drva, Geologija, rudarstvo, nafta i kemijska tehnologija, Tekstil i koža te Turizam i ugostiteljstvo.

Tablica 3.23. Sektor u kojem se provodila stručna praksa

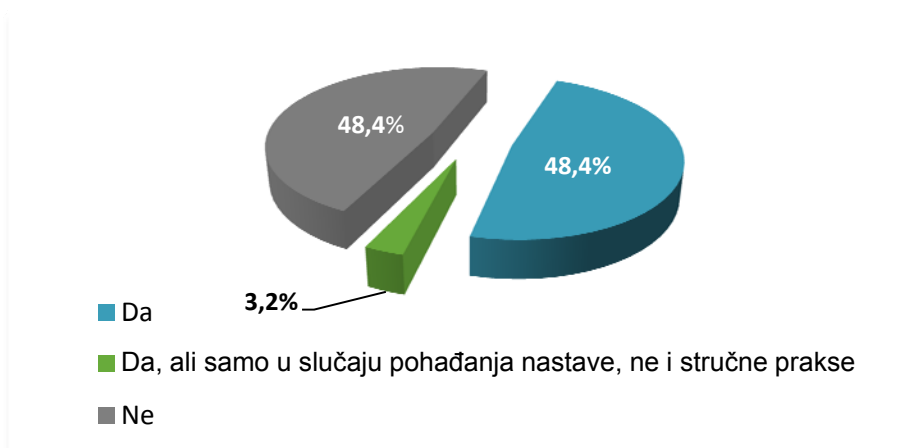
Sektori	Broj mobilnosti
Sektor 1: Poljoprivreda, prehrana i veterina	2
Sektor 5: Grafička tehnologija i audio-vizualna tehnologija	2
Sektor 6: Strojstvo, brodogradnja i metalurgija	4
Sektor 7: Elektrotehnika i računarstvo	4
Sektor 8: Graditeljstvo i geodezija	10
Sektor 9: Ekonomija, trgovina i poslovna administracija	5
Sektor 11: Promet i logistika	1
Sektor 12: Zdravstvo i socijalna skrb	2
Sektor 13: Osobne, usluge zaštite i druge usluge	2

Nastava je organizirana u najvećem broju slučajeva u okviru četverogodišnjih strukovnih programa. Tri su mobilnosti uključivale nastavu u trogodišnjim strukovnim programima, dok ranije istaknute mobilnosti isključivo zbog nastave organizirane u gimnazijskim programima (Tablica 3.24.).

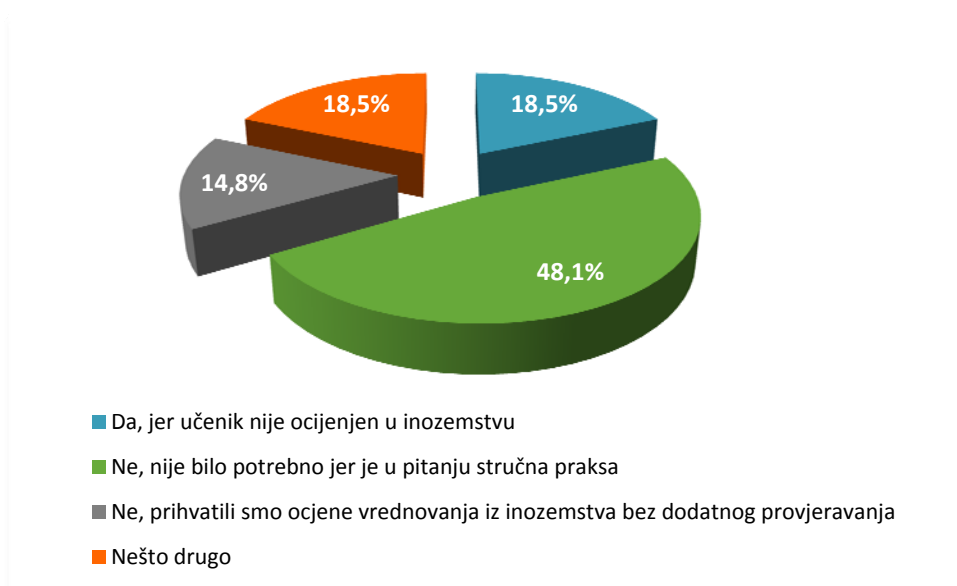
Tablica 3.24. Školski program u okviru kojeg se pohađala nastava

Školski program	Broj mobilnosti
1 – trogodišnji strukovni program	3
2 – četverogodišnji strukovni program	8
3 – gimnazijski program	2

Gotovo polovica organiziranih mobilnosti (48%) podrazumijevala je dogovor s partnerskom institucijom o načinu vrednovanja i ocjenjivanja učenika u mobilnosti (Prikaz 3.7.). S druge strane, u okviru drugih 48% mobilnosti nije unaprijed dogovoren način vrednovanja i ocjenjivanja učenika. U jednoj je školi unaprijed dogovoreno vrednovanje i ocjenjivanje učenika ali samo vezano uz pohađanje nastave, no ne i stručne prakse. Kod svih mobilnosti kod kojih je obilježeno NE – razlog je ne pohađanje nastave, nego samo stručne prakse.

Prikaz 3.7. Dogovor s partnerom o načinu vrednovanja i ocjenjivanja učenika

Posljednji segment baze podataka odnosi se na mehanizme provođenja ocjenjivanja stečenih znanja i vještina po povratku učenika s međunarodne mobilnosti. Iz Prikaza 3.8. vidi se da u gotovo polovici slučajeva nije bilo potrebe za vrednovanjem s obzirom da se radilo o stručnoj praksi. Udio od 18,5% morao je naknadno provesti ocjenjivanje iz razloga što učenici nisu bili ocijenjeni u inozemstvu. S druge strane, u 15% mobilnosti prihvaćena ocjena vrednovanja iz inozemstva bez dodatnog provjeravanja. Kao druge načine vrednovanja kojeg se navodi u pet mobilnosti ispitanici navode potvrde o sudjelovanju koje su učenici dobili od inozemnih partnerskih institucija.

Prikaz 3.8. Naknadno provođenje ocjenjivanja znanja i vještina stečenih u inozemstvu

7. ZAKLJUČAK

Rezultati provedenog istraživanja o međunarodnoj mobilnosti učenika srednjih strukovnih škola ukazuju da ravnatelji, nastavnici, stručni suradnici i drugi ispitanici općenito vide velike prednosti programa međunarodne mobilnosti, a nedostatke vide većinom u njihovoj implementaciji.

Online upitnik ispunilo je 40 ispitanika iz 36 srednjih škola u kojima se izvode strukovni programi, a excel bazu deset škola od koji dvije nisu sudjelovale u popunjavanju upitnika. Iako se ove brojke možda čine malima valja uzeti u obzir da se radi o udjelu od 13% srednjih strukovnih škola. To je posebno važno u kontekstu podataka o realiziranim projektima u sklopu Programa za cjeloživotno učenje, odnosno potprograma Leonardo da Vinci koji obuhvaća strukovno obrazovanje i osposobljavanje te je osmišljen tako da svojim aktivnostima potiče razvoj znanja, vještina i kompetencija sudionika. Od 2009. do 2012. godine oko 40 strukovnih škola sudjelovalo je u aktivnostima toga potprograma, odnosno u odobrenim projektima. Oko 17 strukovnih škola sudjelovalo je u više projekata, tj. ostvarilo je više vrsta mobilnosti ili različitih aktivnosti.

Dva osnovna segmenta istraživanja govore o percepciji programa međunarodnih mobilnosti (njihovim prednostima i nedostacima za uspješnu implementaciju, stavovima, interesu za sudjelovanjem, informiranosti o ECVET sustavu) te o konkretnim podacima o projektima u koje su anketirane škole bile/jesu uključene.

Prema kodiranim otvorenim odgovorima ispitanika najučestalija prednost programa mobilnosti za škole koje šalju učenike u mobilnost odnosi se na poboljšanje ugleda škole i njene materijalne situacije. Također kao prednost za školu ističe se stjecanje novih znanja i preuzimanje dobrih međunarodnih praksi i važnost stjecanja novih iskustava te njihovu razmjenu. Prednosti koje se navode za školu koja prima učenike nešto su manjeg obima nego prednosti za školu koja šalje učenike. Najviše se navode prednosti u okviru kategorije poboljšanja kvalitete i organizacije škole te novih iskustava. Prednosti za učenike u programima mobilnosti očekivano se definiraju kroz stjecanje novih znanja i vještina koje ističe najveći broj ispitanika. Razvoj i upotreba stranog jezika posebice u strukovnom okruženju sljedeća je prednost. Posljednji niz prednosti odnosi se na nastavnike koji sudjeluju u mobilnosti pri čemu ispitanici u najvećoj mjeri izdvajaju razmjenu iskustava uz upoznavanje kolega iz drugih zemalja.

Najvećim otežavajućim faktorom za provođenje programa međunarodnih mobilnosti smatraju se nedovoljna znanja za pripremu projektne dokumentacije koju ističe četvrtina ispitanika. Više od polovice ispitanika smatra da nepoznavanje stranih jezika učenika i nastavnika uglavnom ili u potpunosti otežava provedbu projekata.

Ipak, ispitanici se u najvećem udjelu slažu da škole imaju dugoročne koristi od slanja učenika u programe mobilnosti te se slažu da je učenicima je korisnija stručna praksa kod poslodavca u inozemstvu nego pohađanje nastave u inozemstvu. S druge strane većinom se ne slažu da je školi vrlo komplicirano organizirati slanje učenika dok traje nastava u Hrvatskoj te da je nemoguće ocijeniti učenika iz predmeta koje propušta za vrijeme mobilnosti bez nadoknade nastave. Optimalnim trajanjem međunarodne mobilnosti u najvećem udjelu smatraju 4 tjedna.

U kontekstu implementacije programa međunarodnih mobilnosti u škole većina ispitanika smatra mogućim da se s partnerskom školom u inozemstvu unaprijed dogovore ishode učenja, način provjere i ocjenjivanja te njihovo automatsko prevođenje u hrvatski sustav ocjena i automatsko priznavanje. Pri ukupnoj implementaciji ovakvih programa najviše ispitanika očekuje podršku Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih i Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta. Kao pretpostavke koje je potrebno zadovoljiti kako bi implementacija programa bila što uspješnija, odnosno da bi se razdoblje mobilnosti automatski integriralo u učenikov put stjecanja kvalifikacije, a da učeniku period mobilnosti ne bi bio dodatno istače se potreba za predefiniranjem programa mobilnosti preko čega bi se unaprijed dogovorili očekivani ishodi, ocjene i termini.

Što se tiče informiranosti i percepcije ECVET-a ukupno 72% svih ispitanika koji su pristupili ispunjavanju upitnika čulo je za taj sustav pri čemu je većina upoznata s nekim osnovnim činjenicama. Kao najveće prednosti ECVET-a ističu se povećanje učestalosti međunarodne mobilnosti i njene atraktivnosti, stjecanje znanja učenicima te olakšanje usvajanja i nadoknade gradiva učenicima u mobilnosti. Općenito, ispitanici ističu vrlo malo nedostataka ECVET sustava – najveći broj (i dalje izrazito mali) od pet ispitanika kao nedostatak ECVET-a navodi neusklađenost programa i kurikuluma.

Konkretni podaci o prijavljenim i realiziranim projektima anketiranih škola pokazuju da je u 65% slučajeva škola sudjelovala u nekom od projekata mobilnosti. Pri tom se ukupno iskustvo mobilnosti učenika u kojemu je škola sudjelovala ocjenjuje iznimno ili uglavnom korisnim. Gotovo svi ispitanici (39 od 40) ističu da su zainteresirani za suradnju s inozemnim školama i tvrtkama.

Kroz popratnu bazu škole su prijavile ukupno 49 mobilnosti. Najveći udio tih mobilnosti (nešto manje od polovice) ostvaren je u okviru programa Leonardo da Vinci – strukovno obrazovanje i osposobljavanje dok je također značajan udio ostvaren kroz Comenius projekte. Ukupno je u svim mobilnostima sudjelovalo 393 učenika i 102 nastavnika u pratnji (prema ukupnom

prosječnom broju na jednog nastavnika u pratnji dolazi gotovo četiri učenika po mobilnosti). Sve mobilnosti realizirane su u zemljama EU, a najviše u Njemačkoj. Više mobilnosti učenika odnosilo se na pohađanje stručne prakse u usporedbi s pohađanjem nastave pri čemu je najviše je stručnih praksi izvedeno u sektoru Graditeljstvo i geodezija. Gotovo polovica organiziranih mobilnosti podrazumijevala je dogovor s partnerskom institucijom o načinu vrednovanja i ocjenjivanja učenika u mobilnosti te nije bilo potrebe za vrednovanjem s obzirom da se radilo o stručnoj praksi.

Općenito, prema rezultatima ovoga istraživanja srednje strukovne škole zainteresirane su za provođenje programa međunarodne mobilnosti učenika srednjih strukovnih škola i uključuju se u njih. Vide prednosti implementacije ECVET sustava, ponajprije za učenike koji sudjeluju u mobilnostima, zainteresirani su dalje se informirati i stručno usavršavati u području mobilnosti učenika i priznavanja kvalifikacija, no s druge strane ističu i poteškoće u njegovoj implementaciji koje se ogledaju ponajprije na nacionalno postavljenom obrazovnom sustavu za kojega smatraju da ga je potrebno prilagoditi međunarodnoj obrazovnoj okolini.